

SELMORD PÅ ASFALTEN

Tekst og illustration: **Mette Hind**

Et essay

Asfalt og efterår, snart vinter, netop fyldt ti år. Nubret sort og fugtig efterårsasfalt under hendes krop. En ny følelse at ligge på vejen med ryggen mod asfalten. Vel vidende at der kunne komme en bil kørende. Netop fordi hun ønskede at blive kørt over og dø, lå Susanne der, båret oppe af den ru og stærke asfaltoverflade. Det følte som at smelte sammen med asfalten i et stille univers, langt væk fra lydene.

Som i en film kom billeder flydende fra hendes gamle skole, før de flyttede til den store by. Slåskampe i skolegården, hvor hun var en af de stærkeste og kunne lægge de fleste drenge ned. Det var hun stolt af. I dansk-timerne fik de lov til at tegne og male, mens lærer Bak læste højt om Odysseus og hans fantastiske rejser. Vores tegninger blev til en frise, der fik lov at hænge højt oppe på klasseværelsets fire vægge, højere end døren. Lærer Bak havde selv været i Grækenland og på Olympos. Hun forestillede sig, at han sad der og talte med guderne. Nu var han langt væk, men hun skrev til ham, og han skrev til hende. Hvad ville han synes om, at hun lå her på asfalten? I landsbyen følte hun sig som en betydningsfuld person, en som man ventede på og fulgtes med. Hun havde venner. Da der var vise frem-dag, og alle børnenes skolehefter skulle vises frem, så forældrene kunne komme og se, hvad deres børn havde lært, så krimede hun alle siderne i regneheftet over med en blå kuglepen og cyklede fortvivlet af sted til skolen. Hun viste det til lærer Bak, som bare pegede på papirkurven.

Han så lidt trist ud, men skældte ikke ud. Væk med det, ingen fremvisning af hendes fejl.

Nu er der ringet ind til første time i Rosenvangskolen i den store by. Ryggen føles kølig mod asfalten på Terp-skovvej. Drengene dér bliver slået af lærerne, men ikke pigerne. I den gamle landsbyskole blev børnene ikke slået. Her går pigerne i fjerde klasse med nylonstrømper og ligner små damer. I skolegården står hun alene. Det føles ligesom ikke at eksistere. I timerne var det umuligt at høre det, lærerne sagde. Som at være i en boble. En dag kom matematiklæreren ind i klassen, hun ledte efter et stykke kridt i sin taske, men så fik hun fat i en sut. Hun smilede og lo og fortalte om sin lille søn, at det var hans sut. Susanne forelskede sig i hende.

Rosenvangskolen holdt julefest for lærere og elever på et hotel i byen med musik og dans. Mor fik fat i et par nylonstrømper og en lysegul bæk og bølge-kjole, let og luftig som citronfromage, til den tiårige. Hun dansede

med sin matematiklærer. Der var stadig ingen kontakt med de andre børn.

På vej hjem fra skolen fulgtes hun med sin lillesøster. Nogle dage var der drenge, som drillede og ville tæske

dem. Der kunne hun slå igen og bruge sine gamle kompetencer. De blev drillet med deres sprog. Bonderøve, sagde drengene.

Nu lå hun på asfalten og ville dø, hellere end at være udenfor. Hellere end at blive foragtet og værst, at blive ignoreret. Hun er ikke opgivende eller passiv, nej, hun tager sagen i egen hånd, vil løse problemet på den eneste måde, som synes mulig lige nu. Hun er en fighter.

FLYTNING

Far lagde sig på det grønne gulv, hvor de elskede at glide, lege og rutsje, men nu lå han der fladt ned og græd. Så lagde hun sig også ned og græd. Hendes lillesøster kom ind fra børneværelset og så det, nu lagde hun sig ligeledes ned og græd. Mor åbnede døren fra den anden side og så på mand og børn. De skulle flytte, der skulle pakkes, der var meget at se til. Det gjorde hun.

Nu lå Susanne alene på asfalten. Hun græd ikke.

Asfalten føltes som små stikkende sten under ryggen og bag lårene. Hjertet slog fast. Hun følte sig stærk, som den der har styr på sit liv, som selv styrer sit liv. Ingen skulle tvinge hende tilbage til klassen på Rosenvangskolen. For måske en uge siden skar hun i den fine gamle mahognikommode ude i gangen med en kniv: Far og mor er søde. Det blev ikke kommenteret. Det blev forbigået i tavshed. Hvordan starter man en samtale med sine forældre om, at livet gør meget ondt. Hun havde ingen ord for det, der skete. Var det en magtkamp? Eller et tavst nødskrig? En bøn om hjælp?

Nu hørte hun mors stemme trænge igennem boblen. "Hvad tror du ikke, naboerne tænker?" råbte hun. Den tiårige lod boblen lukke stemmen ude og lå helt stille på asfalten og håbede, at der ville komme en bil. Der kom ingen bil, men mor kom og halede hende ind. Efter kort tid fik hun en plads på en lille friskole. Et godt venskab dér reddede hende fra at forsvinde i tavsbedens boble.

SKOLESKIFT OG ARBEJDE

Så var det slut med at gå på friskole, den gik kun til og med syvende klasse. Ny stor skole og mobning i skolegården. Børn lavede kæder og trådte hen mod hende og råbte noget. Boblen kom igen og tog lyden. Hun fandt en bog om skolepligt, der stod at man i følge loven godt måtte forlade folkeskolen, når man var fyldt fjorten år. Beslutningen var truffet, men hvad skulle hun så lave? I en bog, der hed *Hvad kan jeg blive*, blev alle uddannelser beskrevet, og de krævede mere end syv et halvt års skolegang. Hun kylede bogen mod væggen.

Det var svært at fortælle forældrene om den store beslutning, men ligesom dengang, hun lå på asfalten, var hun stålsat, urokkelig. Nu var det anden gang, hun så sin far græde. Han mente, hun skulle være student og gå i gymnasiet. Moren sagde, at de jo ikke kunne bære hende hen i skolen mod hendes vilje. Susanne gik inde i den store by og søgte arbejde. Der var et silketrykkeri, som godt kunne bruge hende, hun skulle bare være 16 år. På hendes 15-års fødselsdag fejrede den lille arbejdsplads hendes 16-års dag. Hun blev nødt til at lyve om alderen for at få jobbet.

BØRNEAFDELINGEN

Susanne var femten år. Hun vågnede op på hospitalets børneafdeling. Hun følte skam over, at hun stadig var levende, trak vejret, musklerne arbejdede, hjertet slog. Hun følte sig død. Ensomheden og skammen var overvældende. Hvad nu?

Hun blev pumpet ud. De fik al giften ud af hendes system. Der var et legerum med puslespil, dukker og bamser. Hun var helt alene, åbenbart var der ingen andre børn på den afdeling. Hun følte sig ikke som et barn. Der var ikke en voksen, som talte med hende. Næste dag blev hun hentet af sin mor. Selvmordsforsøg, selvskaade, nødskrig, det var ikke noget, man talte om. Hun

ÉMILE DURKHEIM: LE SUICIDE

Den franske grundlægger af sociologien, Émile Durkheim (1858-1917), udkom i 1897 med det sociologiske værk om selvmord, *Le suicide*, en undersøgelse af sammenholdet mellem mennesker.

“Selvmord er enten et udtryk for at selvmorderens forhold til samfundets livsstyrkende kraft er blitt forstyrret eller at denne kraft selv er blitt det.” (1978 s.9. Forordet af Dag Østerberg).

Durkheim skelner mellem tre forskellige hovedtyper af selvmord:

1. Egoistisk selvmord, eneren/outsider, uden for fællesskaberne, for svagt integreret.
2. Altruistisk selvmord, for stærk integration i samfundet og giver sit liv for fællesskabet, ofrer sig.
3. Det anomiske selvmord, man bukker under på grund af manglende normer i samfundet. Man må søge et mere ordnet fællesskab (1978 s.9-10).

“Jo stærkere integreret familiegruppen er, desto bedre beskyttet er dens medlemmer mod selvmordsrisikoen.” (1978 s.91).

var sygemeldt i nogen tid. Hendes mor inviterede på en ferie til Gran Canaria. Det var stort. Flyvemaskine ned til det varme vejr, og de drak sangria på udendørs caféer og soledede sig på stranden. De talte ikke om, hvad der var

sket. Det taler vi ikke om. Hun havde heller ikke lyst at tale om det. Det var skamfyldt.

BØGER OG MUSIK

Hun læste *Syv Aar før Lea*. Oplevelsen af vandet, at synke dybere og dybere, men kroppen vil op og ånde frit og leve. Hovedpersonen Ruth var elleve år, da hun forstod, at hun skulle drukne sig, plaget af flytning og mobning og overbevist om, at hun havde oplevet al den skønhed, livet havde at byde hende. Det lykkedes ikke. Det er ikke nemt at dø. Til gengæld fik hun livskraft af forsøget (Haugberg 1969).

Et par år gik. Hun var sluppet ud af skolen og havde arbejde. Det var en grå dag, hvor alting virkede så stille, næsten lydløst vådt. I teatret havde hun set en forestilling, hvor Woyzeck hænger sig i et reb på scenen. Eller sådan husker hun det, men i de fleste opførelser, og vel også i det originale manuskript af Georg Büchner, drukner han sig efter at have dræbt sin kone i jalousi. At drukne sig var en ufin måde at dø på, havde hun hørt.

Nu var hun forelsket i en dreng, som desværre var varm på en anden, men de var venner. Egentlig havde hun forelsket sig i to. Han havde nemlig præsenteret hende for Bob Dylan. De hørte musikken hele tiden og talte om håbløsheden, at verden ikke var et godt sted. Krig i en uendelighed, nu i Vietnam.

How many roads must a man walk down
Before you call him a man?
Yes, 'n' how many seas must a white drow sail
Before she sleeps in the sand?
Yes, 'n' how many times must the cannonballs fly
Before they're forever banned?
The answer my friend, is blowin' in the wind
The answer is blowin' in the wind.

(Dylan 2016 s.53).

VIRKELIGHED

Virkeligheden krævede så meget. Arbejde eller uddannelse, kærester, sex, alkohol og fester. Følelsen af at være meget gammel, at have prøvet alt. Uden at kunne sætte ord på det overvejede hun, hvordan hun kunne flygte fra livet. Tanker om selvmord blev en del af hendes væsen. Hun havde det som Esther i *The Bell Jar*, som var besat af ønsket om at dø. I *The Bell Jar* spørger Esther sin ven Cal, mens de sidder i solen på en badestrand, hvordan han ville begå selvmord, hvis han altså ville det, et hypotetisk spørgsmål. Han svarer uden tøven: "I've often thought of that. I'd blow my brains out with a gun." (Plath 1980 s.165). Hun bliver skuffet, så typisk mand at gøre det med et skydevåben. De svømmer ud mod en klippeø: "I thought I would swim out until I was too tired to swim back. As I paddled on, my heartbeat boomed like a dull motor in my ears. I am I am I am. That morning I had tried to hang myself." (ibid.s.167).

Susanne besøgte en bekendt langt væk. Hendes familie vidste ikke, hvor hun var. Bekymring, frygt og politiefterlysning. Hvad tænker mon ikke de andre, mor blev vred. Forældrene mente, at hun måske var sindsy. Besøg på statshospitalet hos en psykolog. Hun ville have et papir på, at hun ikke var sindssyg, at hun var normal! Efter tre samtaler fik hun dokumentet. Nu rehabiliteret. Far forærede hende Edith Södergrans digte. Linjerne *Ensomhed uden ekko, tavshed uden spejl* blev det mantra, de ord hun bar med sig – i mange år sammen med et diskret barberblad i den lille taske, langt ind i voksenlivet.

Mellem grå sten
ligger din hvide krop og sørger
over dagene som kommer og går.
Eventyrene du har hørt som barn
græder i dit hjerte.
Stilhed uden ekko,
ensomhed uden spejl,
luften blåner gennem alle sprækker.

(Södergran 1979 s.38)

20 år senere og igennem syv lange år græd hun hos en kvinde, en psykoanalytiker, der kunne rumme hende. Som havde den tid, det tog den tiårige endelig at turde møde livet og blive voksen.

Uden barberblad.

LITTERATUR

- Durkheim, Émile: *Selvmodet*. Gyldendal Norsk Forlag 1978. Forord af Dag Østerberg.
Dylan, Bob: *The Lyrics 1961-2012*. Gyldendal 2016.
Hauberg, Sonja: *Syv Aar for Lea*. Gyldendals Tranebøger 1969.
Plath, Sylvia: *The Bell Jar*. Jarrold & Sons Ltd., Norwich 1980.
Södergran, Edith: *Samlede digte*. Rhodos 1979.

Mette Hind er cand.phil. i pædagogik fra Københavns Universitet, pædagog, kunstterapeut og kreativitetstræner fra APAKT, Hamborg. Psykoterapeut MPF. Har egen praksis for kunstterapi og kreativitetstræning, Billedværkstedet, i Fredericia.